

Марін Д., студент групи 101-ФС
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Науковий керівник:
к.фіз.вих., доцент кафедри фізичної культури та спорту Гета А. В.
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЕПОХУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Сучасна історична наука використовує термін «середні віки» стосовно до періоду суспільного розвитку з кінця V до другої половини XVII століття, а в деяких країнах і довше, коли в найрозвинутіших районах світу визначальну роль відіграв феодализм, феодальний устрій. Феодальне суспільство поділялося на два основних класи: феодала і підлеглі їм васали, селяни та ремісники. Пануючими станами при феодализмі були світські феодала (лицарі) і духівництво.

З урахуванням головних тенденцій розвитку фізичної культури можна говорити про фізичну культуру раннього середньовіччя – періоду становлення феодализму, V–X століття, фізичної культури розквіту середньовіччя, тобто періоду розвиненого феодализму, XI–XV століття, і про фізичну культуру періоду занепаду феодализму, XV–XVII століття. У останні два періоди в Європі розвивається фізична культура Відродження, XIV–XVI століття, що з'явилася своєрідним передвісником буржуазного фізичного виховання і спортивного руху [3].

У різних частинах світу народи в різний час прийшли до нових форм фізичної культури і суспільного устрою. У таких країнах як Індія, Китай, Японія, де розвиток йшов поступово, надзвичайно велику роль відігравали традиції. У цих країнах не відмовилися від старих форм фізичної культури, а змінили їх. Аналогічне положення склалося і у народів, що проживали в азійських степах. Цей процес не можна повністю прослідкувати у корінного населення Америки, оскільки завоювання цього континенту європейцями в період розпаду громадського ладу знищило високорозвинуту культуру, що існувала там.

У державах, створених з арабських племінних суспільств, значним був середньоазійський і персидський вплив, разом із залишками еллінізму на завойованих територіях. Не випадково, що шахи і кінне поло набули поширення в Європі через посередництво маврів і візантійців [1].

Проте на території колишньої Римської імперії унаслідок суперечностей, що загострилися також у результаті завоювань варварів, перетворення рабовласницької формації супроводжувалося катастрофічними потрясіннями. Хоча в східній частині імперії самі варвари тимчасово асимілювалися, існуючі там найбільш характерні інститути античної фізичної культури вступили в суперечність з інтересами правлячого класу. Інша справа, що у Візантії у міру посилення імператорської влади, були відновлені деякі видовищні заходи, що

отримали новий зміст, зокрема, атлетичні змагання і змагання на колісницях, і, крім того, спостерігалось сильне захоплення кінним поло, запозиченим у персів.

Пізніше утворені свої держави слов'яни і угорці створили свою феодальну фізичну культуру відповідно до їх специфічних рис. На перетворенні їхньої фізичної культури позначився вплив народів, які стояли вже на вищому ступені феодальної форми фізичної підготовки. У цьому, природно, вирішальну роль грали також економічні і політичні зв'язки. Так, на фізичній культурі руських князівств позначався вплив Візантії, а на фізичній культурі угорців і поляків – вплив німецького рицарського ордена [3].

У ряді випадків велика дія на ту частину фізичної культури, яка відносилася до бойової підготовки, надали і такі відсталі по своєму суспільному розвитку завойовники, як, наприклад, монголи в Китаї і в руських князівствах. В Угорщині також значний вплив зробили монголи і половці, а в пізній час – турки. Не можна недооцінювати і вплив арабів на Піренейському півострові і китайців в Японії.

Зрештою, різні суспільні потреби, умови, місцеві звичаї і їх взаємний вплив створили в середні віки різноманіття феодальних форм фізичної культури. Проте в рамках такої строкатості, що здається, все більше відособлялися відповідно до характеру суспільного устрою норми ігор і «спортивних» занять по фізичному вихованню правлячих класів і різних шарів, пов'язаних з ними васальними й іншими відносинами, а також селян і міського населення. Фізична культура правлячого класу досягла найвищого рівня розвитку там, де, крім економічних ресурсів, необхідних для утримання влади, здійснення керівної ролі усередині держави вимагало також великих фізичних здібностей. Фізична культура селянства і міського населення складалася залежно від співвідношення сил у класовій боротьбі [2].

Розповсюдженню техніки самозахисту без зброї сприяла також підготовка до випробувань піших воїнів шляхом так званого «суду божого» – випробування вогнем, водою і т.п. До XIV століття вже настільки удосконалили лати, що через них ріжучими й ударними видами зброї того часу можна було заподіяти лише удари або струс мозку, що викликає запаморочення. Тому борці прагнули більше вимотати супротивника так, щоб він не міг триматися на ногах, потім за допомогою якого-небудь прийому самозахисту без зброї повалити його на землю і, приставивши свою рапіру до якого-небудь отвору в лати, витребувати у нього викуп, відшкодування збитків або клятву бути васалом переможця.

Один середньовічний історик так пояснював значення турнірів: «Лицар не може блискуче воювати, якщо він не підготувався до цього під час турнірів. Потрібно, щоб у нього пролилася кров, щоб тріщали зуби під ударами супротивника. Потрібно побувати розпростертим на землі, щоб відчувати вагу супротивника. Потрібно, щоб його двадцять разів вибили з сідла, і щоб він двадцять разів встав. Тоді лицар стане відчайдушним в боротьбі. Тільки тоді він зможе відправитися на важку військову службу з надією стати переможцем» [1].

Найбільшого поширення набули дві основні форми лицарських ігор: парні і групові змагання. Поєдинок полягав в сутичці двох лицарів у повному озброєнні. Лицарі прагнули за допомогою гострого або тупого списа зіштовхнути, тобто вибити один одного з сідла. Звідси відбувається і назва турніру. Якщо «бодання» двох лицарів або їхня сутичка на рапірах закінчувалися безрезультатно, то змагання завершувалося силовою боротьбою. Нерідко вся гра складалася тільки з ряду святкових поєдинків.

Другою формою змагань була так звана турнірна гра і масова сутичка. Вона, зазвичай, починалася з використанням тупих списів і продовжувалася за домовленістю. Іноді і під час таких сутичок використовували гостру зброю. Не дивлячись на ретельно розроблені правила і міцні лати, масова сутичка була дуже небезпечною розвагою. Смертельні випадки, за винятком одного-двох, були наслідком не ран у результаті порізу або проколу зброєю, а результатом ударів і стусу мозку. Ще частіше бувало, що падаючі один на одного у величезному пилі і жарі людські тіла і коні здавлювали нагрудні лати тих, хто виявлявся під ними, і вони задихалися [3].

Отже, ми можемо зробити висновки, що розвиток фізичної культури не зупинився разом з відходом з історичної арени античності, з її культом краси і гармонійно розвиненого фізичного тіла. Саме ратна праця і прийняла на себе естафету підтримки та розвитку фізичної культури.

Література

1. Філь С. М., Худолій О. М., Малка Г. В. Історія фізичної культури: навчальний посібник / За ред. проф. С. М. Філя. Харків: ОВС, 2003. 160 с.
2. Пангелова Н. Є. Історія фізичної культури: навчальний посібник. К., 2007. 288 с.
3. Винничук О. Історико-педагогічні аспекти розвитку фізичної культури: навчальний посібник. Тернопіль: АСТОН, 2001. 404 с.

Мисник Д., студент групи 101-ФС

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Науковий керівник:

к.фіз.вих., доцент кафедри фізичної культури та спорту Гета А. В.

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА СТАНОВЛЕННЯ ФУТБОЛУ

Футбол – одна з найдавніших ігор людства. Невідомо, де і коли він з'явився. Архівні джерела, знайдені в Китаї та Єгипті, зокрема, зображення гравців з м'ячем, окремо м'ячі, дають вченим підстави стверджувати, що футбол був відомий людству задовго до нашої ери. Китайцям гра була відома ще понад 5000 років тому. Імператори вважали, що ця гра є важливим засобом військової підготовки. Згодом під назвою «Кемарі» футбол із Китаю